

ÖĞRENCİYİ MERKEZE ALMAK: TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİNDE UZMAN MANTOSU YAKLAŞIMI

Hakan SEZEREL*, Tuğçe ÖZOĞUL**

ÖZ

Bu çalışmada, uzman mantosu yaklaşımının turist rehberliği eğitiminde uygulanabilirliği tartışılarak, öğrencilerin uzman mantosu yaklaşımı tabanlı derslere yönelik algıları incelenmektedir. Dorothy Heathcote tarafından 1970'li yıllarda ortaya konan uzman mantosu yaklaşımı, öğrencilerin yaratıcılıklarından yararlanarak, öğrencileri kurgusal alanda birer uzman rolüne büründüren bir drama yaklaşımıdır. Bu çalışmada ele alınan yaklaşımın temeli; öğrencilerin yaparak, yaşayarak ve araştırarak; bir konuyu, bir kurum oluşturma süreci içerisinde ele almalarıdır. Çalışmada, öğrencilerin drama yaşantılarına yönelik algılarını daha iyi anlayabilmek için nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu, Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Programı'nda 2016-2017 bahar döneminde Drama derslerine katılan 14 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından açık uçlu sorulardan oluşan soru formu geliştirilmiştir. Drama oturumları öncesinde, sırasında ve sonrasında, oturumların sözlü ve yazılı geri bildirimleri toplanmış ve betimsel analizler yapılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin mesleki hayatlarıyla bağdaştıracakları konuları uzman mantosu yaklaşımı ile ele almalarının etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Uzman Mantosu Yaklaşımı, Drama, Turist Rehberliği Eğitimi, Turizm Eğitimi*

TAKING THE STUDENT TO THE CENTER: THE MANTLE OF EXPERT IN TOURIST GUIDE EDUCATION

ABSTRACT

This study discusses the applicability of the mantle of expert approach in tourist guiding education and presents students' perceptions on the mantle of expert

* Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Eskişehir, E-posta: hakansezerel@anadolu.edu.tr,

 <https://orcid.org/0000-0003-1521-8638>

** Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Eskişehir, E-posta: tugceozogul@anadolu.edu.tr,

 <https://orcid.org/0000-0002-2263-4122>

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

approach based lessons. The expert mantle approach introduced by Dorothy Heathcote in the 1970s is a drama approach that takes students into a specialist role in the fictional field, taking advantage of their creativity. The basis of the approach discussed in this study; students while doing, living and, researching; in the process of creating an imaginary institution. In this study, qualitative research method was employed in order to better understand students' perceptions about drama experiences. The study group of the study consisted of 14 students attending Drama courses in the spring semester of 2016-2017 in Anadolu University Tourism Faculty Tourism Guidance Program. The questionnaire was developed by the researchers as open-ended questions. Before, during, and, after the drama sessions, oral and written feedback of the sessions were gathered and descriptive analyzes were conducted. In this study, it was concluded that the students' handling of the issues they will associate with their professional lives with the expert mantle approach is effective.

Keywords: *Mantle of Expert Approach, Drama, Tourist Guide Education, Tourism Education*

GİRİŞ

Mesleki turizm eğitiminin lisans düzeyinde öğrencilere bilgi ve beceri kazandırma, genellikle iki yolla gerçekleşmektedir. Birincisi; müfredata bağlı olarak teorik bilginin öğretim elemanları tarafından aktarıldığı "teorik" dersler, ikincisi ise staj, kısa dönemli çalışma süreci, uygulama ağırlıklı dersler ve projelerde görev alma gibi ders veya müfredat dışı etkinlikten oluşan "uygulamalı" etkinliklerdir.

Bu etkinliklerde öğrenen ve öğreten ilişkisinin öğretmen merkezli sürdürülmesi, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin merkezinde yer almasını engelleyebilmektedir. Bu durumu tersine çevirebilecek ya da öğrenciyi merkeze alabilecek bir öğretim yönteminin işe koşulmasının sonuçları neler olabilir? Öğrencilerin kendilerini merkeze alan bir öğretim yöntemiyle karşılaşması, öğrenciler tarafından nasıl algılanır?

Bu sorulara, 2016 yılından itibaren Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Programı'nda açılmış olan; drama, süreçsel drama ve turizmde drama derslerinde yanıt aranmaktadır. Bu çalışmada, sistematik bir araştırma tasarımıyla, bir öğretim dönemi boyunca araştırmacılar tarafından yürütülen yaratıcı drama temelli bir derste yapılan etkinlikler ve bu etkinliklerden elde edilen sonuçlar sunulmaktadır.

Turizm rehberliği eğitim programları, doğaları gereği, çok disiplinli ve birden fazla alanda yeterlilikleri kazandırmak üzere tasarlanmaktadır. Sözelimi; turist rehberlerinin liderlik, davranış esnekliği, sabır ve anlayış, mizah kabiliyeti, kararlılık, fiziksel görünüm ve mesleki etik gibi özelliklerin

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

(Eker ve Zengin, 2016) yanı sıra temsilcilik özelliğine sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır. Özetle, turist rehberleri çok çeşitli becerilere sahip olmalıdır. Bir turist rehberi aynı zamanda psikolog, diplomat, kabin memuru, animatör, haber sunucusu, öykü anlatıcı ve çevirmen olabilmelidir (Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013). Bu durum; turist rehberlerinin farklı alanlarda sahip oldukları bilgileri ilişkilendirmesini, analitik ve yaratıcı becerilerini eşgüdümlü olarak kullanmasını zorunlu kılmaktadır.

Çalışmada, öğrencilerin birer uzman rolünde, kurgusal bir kurum kurmak yoluyla, turist rehberliği sorunlarını incelemelerine yönelik yaratıcı drama oturumları hazırlanmış ve oturumlar öncesinde, sırasında ve sonrasında öğrencilerin ürettikleri materyaller, grup içi etkileşimleri ve drama eğitmenine yönelik algıları gözlemlenmiştir. Ders dönemi sonunda uzman görüşlerine başvurularak hazırlanan soru formu aracılığıyla öğrenci görüşleri derlenmiş, elde edilen bulgular ile sonraki çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

LİTERATÜR İNCELEMESİ

Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama; öğrencileri olağan günlük yaşam rollerinden uzaklaştırarak bir rol veya yapılandırılmış kurgu içinde yeni konuları, olayları ve ilişkileri keşfetmek için ortam sağlayan bir eğitim yöntemidir. Eğitimde drama, eğitimsel drama, drama veya yaratıcı drama olarak adlandırılan yöntem, öğrencileri kendi yaşamlarından yola çıkarak bilgi ve deneyim kazanmalarına hizmet etmektedir (Brennan ve Pearce, 2009; Adıgüzel, 2006; Adıgüzel, 2010).

Türkiye’de yaratıcı dramanın ilk tanımlamalarından birini yapan San, (1996: 149) yaratıcı dramanın süreç yönünü vurgulamaktadır:

"Yaratıcı drama; bireylerin, grup çalışması içerisinde doğaçlama, rol oynama ve benzeri tiyatro veya tiyatro tekniklerinden yararlanarak eski bilişsel örüntülerinin yeniden düzenlenmesi, gözlemlerin, deneyimlerin, duyguların ve yaşamların gözden geçirilmesi ve yeniden yorumlanması yoluyla, bir yaşamı ve olayı, bir düşünceyi, kimi zaman soyut bir kavram veya davranışı yorumladıkları, harekete geçirdikleri 'oyun benzeri' süreçlerdir".

Yaratıcı drama yöntemi; bir eğitim sürecinde, oyun benzeri veya dramatik süreçlerden yararlanarak, katılımcıların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarında hedeflenen kazanımlara ulaşmalarına olanak sağlamaktadır. Bu doğrultuda, sanatsal ve estetik kaygılardan ziyade, katılımcıların öğrenme ve deneyimleri odak noktasıdır. Yaratıcı drama yönteminin eğitim amaçlı kullanımında her bireyin mevcut temel rol

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

oynama becerilerinden (-miş gibi yapmak) yararlanılmaktadır. Kısacası, yaratıcı drama, belirli bir konuyu, belirli bir metne dayanmadan, bir amaç dahilinde ve yapılandırılmış bir süreç içinde eğitim amaçlarına yönelik olarak ele alan bir yöntemdir. Adıgüzel (2010: 56), yaratıcı dramayı "*bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) gibi tekniklerden yararlanılarak canlandırılması*" biçiminde tanımlamaktadır. Canlandırma süreçlerinden kasıt ise yaratıcı drama çalışmalarının formudur. Bu formda, canlandırmalar deneyimli bir yaratıcı drama eğitmeni eşliğinde sürdürülmekte ve oyunun temel özelliklerinden yararlanılarak spontanlık temelinde gelişmektedir. Öğrenciler "gerçek yaşam" ile kurgusal dünya arasında gidip gelerek (metaksis) bilgi ve yaşantılarını gözden geçirmektedir.

Yaratıcı drama alanında mevcut olan literatür, öğrencilerin gelişimini ve öğrencilere yönelik drama yeterliliklerini, eğitimde yaratıcılığı ve öğrenme zevkini artıracakları konusunda öğrenme çıktıları sunmaktadır (Toivanena, Komulainen ve Ruismäki, 2011). Aynı zamanda, kendini gerçekleştirme yoluyla kişisel ve duygusal gelişime katkıda bulunduğu (Üstündağ, 1997), bir öğretim ortamı olarak işlev gördüğü, derslere olan ilgiyi artırdığı, bilgi aktarımında aracılık rolü oynadığı, problemleri çözmeye ve değişen tutumlara katkıda bulunma olanağı sunduğu (McCaslin, 2006) belirtilmektedir. Yaratıcı dramaya dayalı eğitim için çeşitli yollar olsa da temel olarak bir drama oturumu ya da dersi üç ana bölümden oluşmaktadır (Adıgüzel, 2010). Bunlar; katılımcıların drama oturumları için zihinsel ve fiziksel olarak hazırlandığı ısınma aşaması; doğaçlama, sözel veya sözel olmayan dramatik paylaşımlar ve oturumun konusunu içeren canlandırma aşaması ile son olarak, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor ölçütler açısından söz konusu oturumun değerlendirildiği değerlendirme aşamasıdır. Swale (2009) başarılı bir drama oturumunun iki ana unsura sahip olduğunu ifade etmektedir. Bunlardan biri, katılımcılara verilen dramatik görevleri başarma duygusu, diğeri ise katılımcıların bir şey yarattıkları, yeni kavramlar öğrendikleri, becerilerini geliştirdikleri veya toplu olarak yeni ilişkiler kurdukları konularındaki farkındalıklarıdır. Yaratıcı drama, diğerleriyle işbirliği içinde sosyal öğrenmeyi ve fikirleri, duyguları ve hareketleri etkileşimli olarak paylaşarak çeşitli becerilerin edinilmesini teşvik eden bir öğretim yöntemidir. Eğitimde yaratıcı drama kullanımının, öz disiplin ile duygu ve düşünce arasındaki sanatsal ve entelektüel özgürlüğe yönelik güçlü eğilimler oluşturduğu vurgulanmaktadır.

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

Yöntem, yaratıcı drama eğitmeninin öğrenciler, çalışma ortamı, zaman ve kullanılan araç ve gereçler dahil olmak üzere yaratıcı bir drama oturumunun tüm unsurlarıyla uyumlu çalışmasını gerektirmektedir. Yaratıcı drama temelli eğitimde esas olan şey, dramatik gerçeğin, grubun her bir üyesinin katkısıyla yaratılması ve kurgusal bir ortamda kişisel deneyimlerin tartışmaya açılmasıdır. Böylelikle dramatik problemi çözmeyi amaçlayan grup ile bilgi, beceri ve hisler paylaşılmaktadır (O'Neill ve Lambert, 1991). Tablo 1'de, literatürde öne çıkan yaratıcı drama kazanımları sunulmaktadır.

Tablo 1: Literatürde Yer Alan Yaratıcı Drama Kazanımları

O'Neill ve Lambert, 1991 Üstündağ, 1997 Pearce, 2003 McCaslin, 2006 Toivanena vd., 2011	Etkinlik / katılım Artan bellek, saklama ve geri çağırma Artan yaratıcılık Analitik becerilerde gelişim Öğrenmede çok yönlülüğü deneyimleme Heyecan duygusunun yaşanması Artan özgüven Eğlenme Motive olma Sosyal durumlarda öğrenme Farklı bakış açılarını görme Gözlemlene ve yapma Gücün ve rol özgürlüğünün yaşanması Bağımsız düşünme Öğrenme keyfi Duygusal gelişme Problem çözme Değişen tutumlar Başkalarıyla çalışabilme yeteneği Düşünceleri etkili bir şekilde başkalarına aktarma becerisi Öz-disiplin, duygu ve düşüncenin bütünlüğü
---	---

Genel olarak, alternatif öğretim yöntemleri ve yaratıcı dramaya dayalı eğitim ile ilgili çalışmalar, turizm ve özellikle turist rehberliği eğitiminde sınırlıdır. Bu konuyla ilgili çalışmalar incelendiğinde, liderlik ve turizm eğitiminde rol oynama temelli çalışmaların (Broderick ve Pearce 2001; Armstrong, 2003; Westrup ve Planander, 2013) bulunduğu görülmektedir. Rol oynama, drama eğitiminde yer alan tekniklerden biridir. Öte yandan yaratıcı drama, katılımcıların oluşturdukları bilgi ve deneyimlerin rolünü oynamayı içeren süreç eğilimli bir eğitim yöntemidir. İlgili literatür incelendiğinde, sosyal bilimler ve özellikle işletme alanında

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

drama yöntemini kullanan hemen hemen tüm çalışmaların (Pearce, 2003; Pearce, 2006; Brennan ve Pearce, 2009; Pearce ve Hardiman, 2012) pazarlama eğitimi altında toplandığı görülmektedir. Eğitimde drama kullanımının yukarıda belirtilen yararlarına rağmen, turizm eğitimi literatüründe rol oynama tabanlı öğrenmeye (Armstrong, 2003) sınırlı bir ilgi olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedenleri arasında; turizm eğitiminde özgün öğretim stratejilerini hedefleyen sınırlı sayıda çalışmanın bulunması, turizm eğitimi veren öğretim elemanlarının yaratıcı drama ve tiyatro alanlarında resmi bir eğitim sürecinden geçmemesi ve eğitim ve sanat alanlarının pragmatik ve pazar odaklı bir turizm anlayışı ile sınırlandırılması gösterilebilir. Bu nedenle, yaratıcı drama, eğitim alanında yaygın olarak kullanılmasına rağmen; yönetim, pazarlama, turizm gibi disiplinlerde yaratıcı drama adı altında yürütülen çalışmalar, rol oynama, doğaçlama ve dramatizasyon gibi tekniklerle sınırlı kalabilmektedir.

Bu çalışmada, yaratıcı drama alanında yeni görüş ve uygulama biçimleri ile diğer öncülerden farklılaşan Dorothy Heathcote'un uzman mantosu yaklaşımından yararlanılmıştır. Bunun amacı, öğrencilerin uzman rolü içinde mesleki problemlerine odaklanmalarının teşvik edilmesi ve buradan hareketle de özellikle turist rehberliği alanında uzman mantosu yaklaşımı ile yapılabilecek çalışmalar için bir temel oluşturulmasıdır. Yaratıcı drama kapsamında kuramcı ve uygulamacıların görüşlerini sıralamak bu çalışmanın kapsamını aşacağından, aşağıdaki başlık altında çalışmada kullanılan Heathcote'un uzman mantosu yaklaşımına yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Uzman Mantosu Yaklaşımı

Dorothy Heathcote tarafından 1970'li yıllarda ortaya çıkan uzman mantosu yaklaşımı öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koyarak, belirli ve özel bir alandaki uzmanların rollerine kurgusal bir dünya içerisinde dahil oldukları bir drama yaklaşımıdır. Öğrenciler; doğaçlamalar, aktiviteler, tartışmalar ve araştırmalarla bu tekniğe ve bununla beraber işlenen konuya dahil olabilmektedirler (Özen ve Adıgüzel, 2017). Uzman mantosu yaklaşımında oyundaki karakterler olarak öğrenciler, dramanın temel gerilimini sağlayan problemi çözmek için gerekli uzmanlığa sahip kişiler konumuna getirilmektedir - örneğin bilim adamları, arkeologlar, rahipler gibi. Yaklaşım, Heathcote ve Bolton'ın önerdiği gibi doğru kullanılırsa, ele alınan konunun olay örgüsü veya problem çözülmeden önce, bilginin etkin bir şekilde işlenmesi yoluyla, öğrencilerin önemli düzeyde bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (O'Toole, Stinson, Moore, 2009). Heathcote ve

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

Bolton (1995: 23), uzman mantosu yaklaşımını tanımlayan temel özellikleri şu şekilde sıralamışlardır;

- Öğretmen ve öğrenciler arasında fonksiyonel bir rol üstlenmek adına yapılan bir anlaşma niteliğindedir (Örneğin, öğrenciler bir karakter değil, bir şeyi yürütme konusunda uzman olan biridir.).
- Çalışmanın yürütülmesi, her zaman bir ürünü gerçekten ortaya çıkarmadan süreç içinde farklılaşarak kısa vadeli görevler şeklini almaktadır. Yapılan şeyleri ve temsil edilen değerleri önemseme duygusu, bazı drama çalışmalarında olduğu gibi birebir taklit edilmemeli, doğal olarak gerçekleştirilmesi için zaman verilmelidir.
- Görevlerin yapılması öğretmen tarafından teşvik edilmekte ve öğrenciler çoğu zaman politika veya kurgusal bir işletmecilik uygulaması hakkında karar vermek için bir araya gelen küçük gruplar halinde çalışmaktadır.
- Öğretmen bir görevi tasarlayabilmek için öğrencilerin beceri düzeylerini, bilgi ve öğrenme alanı ile sınıfın sosyal açıdan uygun davranış kalıplarını değerlendirmektedir.
- Öğretmen tarafından her görev, kademeli olarak gerçekleştirilecek görevler için özenle seçilmiş bir adım olarak görülmektedir.
- Öğretmenin anlık görevler hakkında tavsiye vermesi ve rehberlik etmesi öğrencinin rollerine bağlı olarak değişmektedir. Ancak, öğretmenin rolünün temel özelliği, kurulan işletmenin geçmiş tarihi ve işlerin nasıl yapıldığına dair güçlü bir hisse sahip olmasıdır.
- Açık biçimde tanımlanabilir becerilerin ve diğer öğrenme alanlarının ötesinde, öğretmen, belirli uzmanlıktan kaynaklanan sorumlulukların bir değer sisteminin parçası olduğu konusunda öğrencilerin farkındalığını artırma hedefini sürekli olarak sürdürmektedir.

Uzman mantosu yaklaşımında, bir kişi kurgusal olan uzman mantosunu giyebilir (uzman rolüne girebilir) ve herkes tarafından görülebilir ve fark edilebilir, böylece uzmanlaşmayı mümkün kılan becerileri öğrenebilir (Heathcote, 1991: 192). Bu disiplin, öncelikle ele alınan işle ilgili yapılması gereken görev odaklı olduğu bir durumu içermektedir. Böylece işi yapmak ve görevleri yerine getirmek, yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasını başlatan araç haline gelmektedir. Çocuklara öncesinde konu ile ilgili bilgi verilmemekte, mevcut bilgilerini kullanmaları sağlanmaktadır (Heathcote, 1991: 206).

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

Çoğunlukla, öğrenciler, görevlerini belirli sınırlar içinde olduklarını bilerek yürütmektedir. Tartışarak, çizerek, kaydederek, keserek, ölçerek, bir şeyler arayarak günlük zamana ihtiyaç duyan basit görevler yapmaktadırlar. Konu ile ilgili bir haritanın çizilmesi, bir kişinin uzman rolünde olup olmadığına bakılmaksızın aynı mekansal/zamansal boyutları içermektedir (Davis, 2010: 26). Her zaman dolaylı olarak, karakterler tarafından ortaya çıkan kolektif sorumluluk duygusu katılımcılar tarafından hissedilen bireysel sorumluluğun ötesine geçmektedir. Kolektif olarak tanımlama özelliği, uzman mantosu yaklaşımıyla ilgili olarak özellikle ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar belirlenen görevlerin temel odağı gibi görünse de öğretmenler, tasarımcı olarak öğrencilerin yarattığı bir işletmede ya da ajansta, kendilerinin ortak bir kimlik oluşturmalarında görev almaktadırlar. Yaratılan kurumun geçmiş tarihi, itibarı, uzmanlığı ve sorumluluğu ile ilgili ortaya çıkan görevlerden yansıyan çıkarımlar vardır. Gruplar ikinci ve üçüncü bir göreve geçtikçe, kim olduklarının ve sorumluluklarının ne olduğunun bilincine daha fazla varmaktadırlar. Dahası; öğretmen, tasarımcıları cesaretlendirmeye çalışmaktadır: eğer bir tasarımcıysanız neler ortaya çıkarırsınız? Öncelikleriniz neler olmalıdır? Neleri saklıyorsunuz ve neleri atarsınız? Yaptığınız işin anlamı nedir? Başka bir deyişle, öğretmen, uzman mantosu yaklaşımını kullanırken, öğrenciler için uzmanlığı yöneten bütün değer sistemlerini açmaya çalışmaktadır (Davis, 2010: 59).

Heathcote, herhangi bir drama çalışmasında, belirli istisnalar dışında, sınıfın ona verdiği bilgiyi doğrudan, olduğu gibi alarak başlamaktadır. O, katılımcılar birbirlerinin inançlarına müdahale ederse, dramatik odaktan kayma söz konusu olursa ve tarihsel bir dönem doğru bir şekilde sunulmazsa yanlışların düzeltilmesi konusunda müdahale etmektedir (Wagner, 1999: 96).

YÖNTEM

Nitel araştırma yöntemi çerçevesinde tasarlanan bu çalışmada, fenomenolojik araştırma deseninden yararlanılmıştır. Fenomenolojik araştırma, araştırmacıların katılımcılar tarafından tanımlanmış şekliyle bir fenomenle ilgili yaşanan deneyimleri betimlediği bir araştırma desendir. Bu betimlemeler, söz konusu fenomen ile çeşitli deneyimlere sahip bireylerin deneyimlerinin özüne ulaşılmasıyla sonuçlanmaktadır (Creswell, 2014). Fenomenolojik yaklaşımda, olayların ve etkileşimlerin belirli durumlarda, o durum içindeki kişiler tarafından nasıl algılandığı anlamaya çalışılmaktadır. Bu sayede, bir deneyimin açıklanması ve kavramsal bir gerçeklik yaratılması mümkün kılınmaktadır (Bogdan ve Biklen, 2007).

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

Fenomenolojik araştırmalarda, araştırmacılar, bir bireye özgü davranışlardan ziyade, grup içi ve arasındaki ortak görüşleri incelemektedir (Lu ve Chen, 2011). Bu yüzden bireylerin bir fenomeni nasıl algıladıkları, tanımladıkları, hissettikleri, hatırladıkları, anlam çıkardıkları ve diğeriyle nasıl paylaştıklarına ilişkin bütüncül bir kavrayış ve betimleme gerektirmektedir (Patton, 2002: 104). Buradan hareketle, katılımcıların deneyimlerini nasıl algıladıklarını belirlemek üzere yapılandırılmış görüşmeye; bulguların analizinde ise betimleyici analize başvurulmuştur. Betimleyici analizde amaç, bir durumla ilgili değişkenlerin özelliklerini belirlemek ve tanımlamaktır (Sekaran, 2003: 121).

Araştırmanın alışma grubunu, Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Programı'nda öğrenim gören 2016-2017 bahar döneminde Drama dersini alan tüm öğrenciler oluşturmuştur. Çalışma grubunda, 14 öğrenci (12 erkek, 2 kadın) yer almıştır. Öğrenciler daha önce temel drama dersleri almıştır. Uygulama aşaması için derste yararlanılan oturumlar, uzman mantosu yaklaşımının temel unsurlarına uygun bir şekilde planlanmıştır. Haftada bir gün ikişer saat süren dokuz oturum gerçekleştirilmiştir. Oturumlar ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamalarından oluşmuştur.

Tablo 2: Uygulama Süreci

<i>Tarih /Yer</i>	<i>Atölye Başlığı ve İçeriği</i>	<i>Süre</i>	<i>Etkinlikler</i>
17.02.2017/ Yaratıcı Drama Dersliği	Dersin tanıtımı	2 saat	<ul style="list-style-type: none">• Öğrencilerle yüz yüze görüşmeler
24.02.2017/ Yaratıcı Drama Dersliği	Dramayla tanışma	2 saat	<ul style="list-style-type: none">• Isınma ve tanışma oyunları• Donuk imge ve heykel alışmaları• Sözsüz doğaçlama• Sözlü doğaçlama• Değerlendirme
03.03.17/ Yaratıcı Drama Dersliği	Turist rehberliği ile ilgili sorunlar	2 saat	<ul style="list-style-type: none">• Isınma oyunları• Sözlü doğaçlama (Turist rehberliği ile ilgili sorunlar)• Tartışma (Turist rehberliği ile ilgili sorunlar)• Değerlendirme

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

17.03.17/ Yaratıcı Drama Dersliği	Kurum oluşturma süreci	2 saat	<ul style="list-style-type: none">• Isınma oyunları• Tartışma (Kuruluşun ismi, vizyonu ve misyonu ne olmalı? Logosu nasıl olmalı?)• Donuk imge çalışması (Kurumun logosu)• Fragman tekniği (Kurumun tanıtım videosu)• Değerlendirme
07.04.17/ Yaratıcı Drama Dersliği	Kurum oluşturma süreci	2 saat	<ul style="list-style-type: none">• Rol oynama (Kurumda çalışan uzmanların görev tanımları)• Sözlü doğaçlama (Kurum reklamı)• Tartışma (Kurum ismine karar verme)• Değerlendirme
14.04.17/ Yaratıcı Drama Dersliği	Kurum oluşturma süreci	2 saat	<ul style="list-style-type: none">• Sözlü doğaçlama (Kuruma yapılan başvuruların değerlendirilmesi)• Tartışma (Kurum çalışanlarının araştırmaları ve ne kadar yol kat ettikleri)• Sözlü doğaçlama (Turist rehberlerinin ideal eğitimi nasıl olmalı?)• Değerlendirme
28.04.17/ Yaratıcı Drama Dersliği	Kurum oluşturma süreci	2 saat	<ul style="list-style-type: none">• Tartışma (Kurum gerçek olsaydı işe yarar mıydı?)• Sözlü doğaçlama (Kurum faaliyetleri ve maddi destek alınması)• Doğaçlamalar (Alt metin ve forum tiyatrosu tekniğinin kullanılması)• Değerlendirme
05.05.17/ Yaratıcı Drama Dersliği	Kurum oluşturma süreci	2 saat	<ul style="list-style-type: none">• Sözlü doğaçlama (Kurumun açılış töreni)• Rol oynama (Kültür ve Turizm Bakanlığı çalışanları, kaçak rehberler, TUREB çalışanları, turistler ve

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

			üniversitedeki öğretim üyeleri rollerine girilerek kurumun değerlendirilmesi) • Değerlendirme
12.05.17/ Yaratıcı Drama Dersliği	Kurum oluşturma süreci	2 saat	• Rol oynama (Kurum için hazırlanan marşların sunulması) • Sözlü doğaçlama (Derste yapılan tüm çalışmaların özetlenmesi) • Değerlendirme

Uzman mantosu yaklaşımı turist rehberliği eğitimine uyarlanmış, uygulama sürecinde turist rehberlerinin sorunlarının çözümüne yönelik bir kurum yaratılması planlanmıştır. Katılımcılar kendi problemlerini oluşturmuştur. Ele alınan genel sorun turist rehberliğinin mesleki açıklarıydı. Birlikte gelen problemler (alt problemler) turist rehberi lisansı olmayan turist rehberleri, turist rehberlerinin etik olmayan davranışları, tur operatörleri, turistler ve yöre halkı arasındaki kültürel çatışmalar, yetersiz çalışma koşulları ve düşük ücretlerdi. Bu araştırmanın yazarlarından biri olan, drama lideri (eğitmeni), bir örgütü kurmak ve örgütü tasarlamak, yönetmek ve çalışanları (öğrencileri) işe almak için bir projenin koordinatörü rolünü üstlenmiştir. Süreçte öğrenciler, kurgularını staj deneyimlerinden yararlanarak oluşturmuştur. Ayrıca; logo, slogan, marş, birimler, tanıtım videosu ve organizasyonun internet sitesini tasarlamış ve turist rehberliği ile ilgili zorluklar ve problemler üzerine araştırma yapmışlardır.

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan soru formu kullanılmıştır. Bu amaçla, araştırmacılar tarafından sekiz sorudan oluşan soru formu hazırlanmıştır. Soru formunun içerik geçerliğini saptamak için hazırlanan soru formuna, alandan iki uzmandan görüş alınarak son biçimi verilmiş ve form uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Uzman mantosu yaklaşımı, ele alınan konularla ilgili bilgi edinmede etkili bir yol mudur?
2. Uzman mantosu yaklaşımı ile yapılan çalışmaların sonunda problem çözme becerilerinizde bir gelişme görüyor musunuz? Açıklayınız.
3. Uzman mantosu yaklaşımı ile yapılan çalışmaların sonunda takım/grupta çalışabilme becerileriniz geliştirdi mi? Açıklayınız.

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

4. Uzman mantosu yaklaşımı ile yapılan çalışmaların sonunda çatışma yönetimi becerileriniz gelişti mi? Açıklayınız.
5. Uzman mantosu yaklaşımı ile yapılan çalışmaların sonunda araştırma becerileriniz gelişti mi? Açıklayınız.
6. Uzman mantosu yaklaşımı rehberlik sorunlarına yönelik bilgi edinmenizde etkili oldu mu? Açıklayınız.
7. Uzman mantosu yaklaşımı, farklı fikirlerle ve konularla yüzleşmenizde etkili bir yol muydu? Açıklayınız.
8. Derslerde neler hissettiniz (zorlanma, keyif, üzüntü, vb. duygular)? Açıklayınız.

Veri toplama aşaması dersin son haftasında (12 Mayıs 2017) araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, öncelikle araştırmanın kapsamı, bu kapsamda kullanılan soru formu ve nasıl doldurulması gerektiği konusunda araştırmacılar tarafından katılımcılara doğrudan bilgi verilmiştir. Sonrasında veri toplama aracı katılımcılara dağıtılmış ve uygulama süreci ortalama altmış dakika sürmüştür. Soru formlarından elde edilen veriler birleştirilerek öncelikle tek bir metin haline getirilmiştir. Alıntılarda katılımcıların gerçek isimlerinin değil; araştırmacı tarafından verilen kod isimlerin kullanılması tercih edilmiştir. Çalışmaya katılan katılımcılar K1, K2,...,K14 şeklinde kodlanmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından elle kodlanarak betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilmektedir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 229). Araştırmanın geçerliğini sağlamak için ortaya çıkan sonuçlar çalışma grubunda yer alan üç katılımcının teyidinde sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ise araştırmacılar tarafından ayrı ayrı ham veriler irdelenerek ve elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak görüş birliğine varılmıştır.

BULGULAR

Bu başlık altında verilerin analizinden elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaçlarında yer alan soruların sırası dikkate alınarak sunulmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin uzman mantosu yaklaşımına ilişkin görüşlerini içeren bulgular, araştırma sorularına uygun olarak sekiz başlık altında incelenmiştir.

S1: Uzman mantosu yaklaşımı, ele alınan konularla ilgili bilgi edinmede etkili bir yol mudur?

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı (n=14), uzman mantosu yaklaşımının ele alınan konularla ilgili bilgi edinmede etki bir yol olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin ele alınan konularla ilgili bilgi edinmelerine ilişkin görüşleri ile ilgili olarak deneyim, eleştirel düşünme, iş birliğine dayalı öğrenme, mesleki bilgi edinme ve kişisel gelişim olmak üzere beş tema belirlenmiştir. Tablo 3'te ortaya çıkan temalara ve alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Birinci Soruya Verdikleri İfadelerden Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

<i>Temalar</i>	<i>Alt Temalar</i>	<i>n</i>
Deneyim	Yaşayarak öğrenme	2
	Yaşanan duruma yönelik farkındalığın artması	2
	Katılımcıya bağlı olarak etkili bir yöntem	1
	Uygulamalı ve etkileşimli öğrenme	3
Eleştirel düşünme	Farklı bakış açılarını öğrenme	3
İş birliğine dayalı öğrenme	Ortak paydada doğru bilgiye ulaşabilme	2
	Grup içinde bilgi alışverişi yapabilme	2
Mesleki bilgi edinme	Mesleki olarak birçok konuda bilgi edinme	3
Kişisel gelişim	Kendini geliştirme	4

Öğrenciler, uzman mantosu yaklaşımının yaşayarak öğrenmeyi sağladığını, konunun veya durumun yaşanarak farkındalığın arttığını, katılımcıya bağlı olarak etkili bir yöntem olduğunu ve uygulamalı ve etkileşimli öğrenmeyi sağladığını belirtmişlerdir. Bu görüşlerin, deneyim teması altında toplandığı söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin, uzman mantosu yaklaşımının farklı bakış açılarını öğrenmeyi sağladığı konusundaki görüşleri eleştirel düşünme teması altında açıklanabilir. Bununla birlikte, öğrenciler, ders sürecinde ortak paydada doğru bilgiye ulaşabildiklerini ve grup içinde bilgi alışverişi sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşlerin, iş birliğine dayalı öğrenme teması altında yer aldığı söylenebilir. Öğrenciler,

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

maliyet hesaplamadan protokol kurallarına kadar birçok konuda bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Bu da mesleki bilgi teması kapsamında değerlendirilebilir. Son olarak, uzman mantosu yaklaşımının bireyin kendini geliştirmesi konusunda yarar sağladığı konusundaki görüşleri de kişisel gelişim teması altında açıklanabilir. Bu konuda öğrenciler, görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

K2: *"... Bilgi edinmenin yanında ele alınan konunun orada işlenmesi, o konunun orada yaşanması ile kendi hislerimize kulak verip aynı duruma yakın bir gerçeklikte kendimizi yorumlayabiliyoruz."*

K3: *"Öncelikle uzman mantosu yaklaşımı konulara yeni bir bakış açısı getirme açısından, farklı düşünceleri algılayabildiğimiz, duyumsayabildiğimiz bir çevre oluşturmaktadır..."*

K5: *"Konu hakkında farkındalığa sahip olmayan bir insan dahi işin içine girdiğinde, olayı yaşıyormuşçasına canlandırdığında, farkındalık oranı elbet artacaktır."*

K9: *"Aslında evet. Çünkü uzman mantosunda yaptığımız etkinlikler ve ele aldığımız konularda ortak hareket ettiğimiz için sadece kendim değil birçok farklı insanın değişik bakış açılarıyla farklı bilgiler edinebiliriz..."*

K11: *"... İletişim kurma, öne çıkma, söz alma, fikir üretme, bireysel rol alma gibi özellikleri geliştirmektedir. Drama dersinde ele alınan konular hem mesleki hem de iletişim konusunda açık şekilde bilgi edinilmektedir..."*

K12: *"... Ele alınan konu hakkında herhangi bir bilgimiz olmasa bile konuyla ilgili tartışma ya da grup içi bilgi alışverişi esnasında konu hakkında bir fikir sahibi olabiliriz... Bana göre en etkili öğrenme yollarından birisi olan yaşayarak ve görerek öğrenme yolu, dramada da karşımıza çıkan bir öğretim yöntemidir. Role gireriz ve bir sorunu ya da bir durumu gerçekten yaşıyormuşuz gibi hissederiz..."*

K14: *"... Derste de örnek verirse maliyet hesaplamadan tutup protokol kurallarına kadar birçok konuda bilmediğimiz şeyler öğrenmiştik. Dramada her zaman bizimkinden farklı bir fikir veya bilgi vardır ve buna rol içinde rastlar dolayısıyla öğreniriz. Bu kaçınılmaz."*

S2: Uzman mantosu yaklaşımı ile yapılan çalışmaların sonunda problem çözme becerilerinizde bir gelişme görüyor musunuz?

Öğrencilerin neredeyse çoğunluğu (n=10), uzman mantosu yaklaşımının problemi belirleme konusunda katkı sağladığı ve problem çözme konusunda sorumluluk bilinci yarattığı konusunda görüş bildirmişler ve uzman mantosu yaklaşımı etkinliklerinin problem çözme

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda, öğrencilerin görüşleri eleştirel düşünme, hızlı düşünme ve yaratıcılık olmak üzere üç tema altında birleştirilmiştir. Tablo 4'te ortaya çıkan temalar ve alt temalar yer almaktadır.

Tablo 4: Öğrencilerin İkinci Soruya Verdikleri İfadelerden Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

<i>Temalar</i>	<i>Alt Temalar</i>	<i>n</i>
Eleştirel düşünme	Daha kapsamlı düşünebilme	2
Hızlı düşünme	Kısa sürede çözüme ulaşma	4
	Sorunları önceden görebilme	3
	Bir sonraki adımı düşünebilme	3
	Verilen sürenin düşünmede yetersizliği	1
Yaratıcılık	Farklı çözüm yollarını keşfetme	4

Öğrencilerin, uzman mantosu yaklaşımı etkinliklerinin daha kapsamlı düşünebilmeyi sağladığı doğrultusundaki görüşleri eleştirel düşünme teması altında toplanabilir. Öğrencilerin ayrıca, uzman mantosu yaklaşımının verilen kısa sürenin çözüme ulaşmada yarar sağladığı, sorunları önceden görebilme becerisi kazandırdığı, bir sonraki adımın göz önünde bulundurulabildiği ve zaman zaman verilen sürenin yetersiz olduğu konusundaki görüşlerinin hızlı düşünme teması altında yer aldığı söylenebilir. Öğrencilerin, farklı çözüm yollarının keşfedilmesi konusunda görüşleri ise yaratıcılık teması ile açıklanabilir. Bu konuda öğrenciler, görüşlerini şu şekilde açıklamışlardır:

K1: *"Evet bazen doğaçlama yapmamız gerekiyor veya bir soruna 3-4 dakika içinde hemen çözüm bulmamız gerekiyor bu da bizim problem çözme yeteneklerimizi geliştiriyor."*

K3: *"... olaylara farklı bir bakış açısı getirme anlayışını kazandırdığı ve kendinizin grup içinde edindiğiniz deneyim sonucu farklı yorumlayıp çok daha kapsamlı düşünebildiğiniz için problem çözme becerisinde olumlu bir yönde geliştirdiğini söyleyebilirim."*

K5: *"Her eğitimde bir nebze sıkışıklığın ve stresin çözüme bir adım daha götürceğini düşünüyorum."*

K8: *"Yapılan doğaçlama alıştırmaları sayesinde aniden oluşan sorunları çözebilme yeteneğim gelişme gösterdi ancak haftada iki saatten dönemde toplam 24 saat bu yeteneği gözle görülür biçime ilerletmesi için oldukça kısa bir süre."*

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

K10: "Evet, problemin çözülebilmesi için her katılımcının fikri alınır drama oturumlarında, bir katılımcı fikrini açıklarken diğer katılımcılar onu dikkatle dinlerler, sonunda problemi çözecek fikir için oylama yapılır, en çok oyu olan fikir üzerine yoğunlaşılır..."

K12: "... Uzman mantosu yaklaşımıyla birlikte tartışma ortamlarında farklı çözüm yollarını görürüz ve problemin bizim bakmadığımız bir başka bakış açısıyla da çözülebileceğini fark ederiz..."

K14: "... problem çözme yetimizi ve bu konudaki yaratıcılığımızı kuşkusuz geliştiriyor. Örneğin, Turizm sektörü ile ilgili bir problemi ele alırken kendimi yalnızca bir turizm öğrencisi olarak değil, yeri geldiğinde profesyonel bir turist rehberi yeri geldiğinde bir kaçak rehber ve hatta Turizm bakanının bizzat kendisi gibi düşünerek değerlendirebiliyorum..."

S3: Uzman mantosu yaklaşımı ile yapılan çalışmaların sonunda takım/grupta çalışabilme becerileriniz gelişti mi?

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu (n=12), uzman mantosu yaklaşımı etkinliklerinin sonunda takımla çalışabilme becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin görüşleri uyum, iş birliği ve grup bilinci olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Tablo 5'te ortaya çıkan temalara ve alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Üçüncü Soruya Verdikleri İfadelerden Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

<i>Temalar</i>	<i>Alt Temalar</i>	<i>n</i>
Uyum	Takımın birbirini toparlaması	2
	Takım içinde sinerji oluşması	2
	Uyum sağlama	5
	Takım içinde fikirlere saygı gösterilmesi	3
	Takımdaki bireylere güvenmeyi öğrenme	3
İş birliği	Takım içinde iş birliği yapılması	5
	Eksikliklerini tamamlama	2
	Takıma karşı sorumlulukların yerine getirilmesi	3
Grup bilinci	Takımla çalışmanın kolaylığının farkına varma	2
	Takımla çalışmanın başarıyı artırabileceğinin farkına varma	2

Öğrenciler, takımın birbirini toparlaması, takım içinde sinerji oluşturulması, uyum sağlama konusunda gelişme sağlanması, takım içindeki fikirlere saygı gösterilmesi, takımdaki bireylere güvenmenin öğrenilmesi konusundaki görüşlerinin uyum teması altında toplandığı

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

söylenbilir. Öğrencilerin ayrıca, takım içinde iş birliği yapılması, bireylerin birbirlerinin eksikliklerini tamamlamaya çalışması ve takıma karşı sorumlulukların yerine getirilmesi konusundaki görüşleri, iş birliği teması altında açıklanabilir. Öğrencilerin takımla çalışmanın kolaylığının ve takımla çalışmanın başarıyı artırabileceğinin farkına varmaları konusundaki görüşlerinin grup bilinci teması altında toplandığı söylenbilir. Son olarak, öğrencilerden bazıları, drama etkinliklerine küçük yaşlarda katılmanın daha yararlı olabileceği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu konuda öğrenciler, görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K1: *"Evet gelişti. Sürekli farklı arkadaşlarla çalıştık ve bazen rolde tıkanırsak bile arkadaşlarımız bizi toparlamaya çalıştı veya biz arkadaşlarımızı toparlamaya çalıştık. Takım içinde rahatlıkla sinerji oluşturmaya başladık."*

K3: *"... grup çalışmalarına birazcık kapalıydim ama uzman mantosu yaklaşımı bana grup içinde çalışmanın daha kolay olacağını ve kendimi diğer bireylerle soyutlamam gerektiğini ve grup çalışmasının daha başarılı olabileceğini göstermiş oldu."*

K5: *"Uyum sağlama, takım olabilme gibi konularda kendimde gelişme olduğunu düşünüyorum."*

K10: *"Evet, drama oturumlarının neredeyse tümünde grup halinde çalıştık. İşbirliği yaptık, birbirimizin eksikliğini tamamlamaya çalıştık, sadece bireysel olarak değil grup olarak ortaya iyi bir şey çıkartmaya çalıştık."*

K12: *"Açıkçası dramayla daha erken yaşta tanışmayı istedim. Çocuktuktan itibaren konuşma, tartışma ve grupla çalışma becerilerim dramayla birlikte daha başarılı bir seviyeye ulaşabilirdi. Dramayla 22 yaşında tanışmış bir birey olarak grupla çalışma becerime katkısı olduğunu söyleyebilirim fakat çok fazla geliştirdiğini söyleyemem..."*

K13: *"Evet. Önceden grup çalışmalarında tüm sorumluluğu üstüme almaya çalışıp başkalarına güvenmezdim. Uzman mantosu yaklaşımının kesinlikle bu konuda yardımcı olduğunu söyleyebilirim."*

K14: *"... bana göre drama kişilere çok daha erken yaşlarda verilmeli. Bizim yaşımızdaki bireyler grup ve takım çalışması yeteneğini bu yaşa kadar ya bir düzeyde geliştirmiş ya da bu konuda eksik kalmıştır. Elbette bizlerin üzerinde olumlu bir etkisi vardır bu yadsınamaz fakat en büyük olumlu etkiyi yapacağı yaşlar daha erken yaşlardır diye düşünüyorum."*

S4: Uzman mantosu yaklaşımı ile yapılan çalışmaların sonunda çatışma yönetimi becerileriniz gelişti mi?

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

Öğrencilerin çoğu (n=12), uzman mantosu yaklaşımı etkinliklerinin sonunda çatışma yönetimi becerilerinin geliştiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu doğrultuda, öğrencilerin görüşleri yapıcı etki, grup olma bilinci, birey-grup ilişkileri ve zaman yönetimi olmak üzere dört tema altında birleştirilmiştir. Tablo 6'da ortaya çıkan temalar ve alt temalar yer almaktadır.

Tablo 6: Öğrencilerin Dördüncü Soruya Verdikleri İfadelerden Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

<i>Temalar</i>	<i>Alt Temalar</i>	<i>n</i>
Yapıcı etki	Çatışmaların olumlu etkilerinin farkına varma	3
	Yetenekleri geliştirme	2
	Çözüm üretebilme	5
Grup olma bilinci	Grup içinde uzlaşma	3
	Grup içinde yapıcı olma	3
	Ortak paydada buluşabilme	5
	Takımdaki bireylere güvenmeyi öğrenme	4
Birey-grup ilişkileri	Farklı fikirlere saygı duyma	5
	Çatışma ortamlarında sakin olabilme	2
	Anlaşılmadığı düşünüldüğünde gruptan soyutlanmış hissetme	1
Zaman yönetimi	Çözüm için ayrılan sürenin yetersizliği	1

Öğrenciler, çatışmaların olumlu etkilerinin olabileceğinin farkına vardıklarını ve çatışmanın tartışma, cevap bulma, uyum sağlama gibi yetenekleri geliştirdiğini ve çözüm üretebildiklerini belirtmişlerdir. Bu görüşlerin, yapıcı etki teması altında birleştiği söylenebilir. Öğrenciler, grup içinde uzlaşmanın sağlandığını, grup içinde yapıcı olmanın tercih edildiğini, ortak paydada buluşabilmenin öğrenildiğini ve takımdaki bireylere güvenmeyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşleri, grup olma bilinci teması altında açıklanabilir. Öğrencilerin ayrıca, bireylerin fikirlerine saygı duymayı öğrenmelerine, çatışma ortamlarında sakin olabilmeyi öğrenmelerine, zaman zaman bireyin anlaşılmadığı fikriyle motivasyonlarının düştüğüne ve bu nedenle gruptan soyutlanmış hissettiklerine ilişkin görüşlerinin birey-grup ilişkileri teması altında toplandığı söylenebilir. Son olarak öğrenciler, çatışmaların çözümüne ilişkin ayrılan sürenin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

da zaman yönetimi teması altında açıklanabilir. Bu konuda öğrenciler, görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

K1: *"Evet gelişti. Devamlı olarak her oyunda bir çatışma vardı neredeyse ve genellikle doğaçlama hareket ettiğimiz için tartışma, çatışma, cevap bulma, uyum sağlama yeteneklerimiz gelişti."*

K4: *"... Çatışmaların hepsinin kökeninde benzer unsurları işlediğini öğrendim ve çatışmaya yol açan sorunları gidermede bu unsurlardan yola çıkmanın faydalı olabileceğini düşünmeye başladım, ..."*

K7: *"... Gerçekten bu çalışmalar, insanların fikirlerine saygı duymayı, bu fikir çatışmalarının olumlu kullanıldığında yapıcı bir etkisi olabileceğini gördüm."*

K10: *"... Grup içinde yıkıcı olmaktansa yapıcı olmayı tercih ederim ama bazen grubum tarafından fikrim anlaşılmayıp onay almazsa motivasyonum düşebiliyor. Grup dışında hissedebiliyorum kendimi."*

K11: *"... Karşılıklı roller sayesinde bireyler kendi aralarında çatışma yaşayıp bireyin öğrenmesi gereken hakları öğrenip onun üzerinde geliştirme becerileri sağlanmıştır."*

K12: *"... Dramada bu çatışma ortamlarında sakin olabilmeyi, başkalarının fikirlerine saygılı olabilmeyi, çözüm üretebilmeyi ve bazen de ortak paydada buluşabilmeyi öğrendik."*

K14: *"... Derslerde farklı fikirlerin ve çatışmaların olumsuz anlamda kargaşaya dönüştüğünü de gördüm, olumlu anlamda düşünce ve fikir zenginliği yarattığını da. Burada bize düşen tek şey çatışma yönetiminde olumlu-aktif bir rol üstlenmek."*

S5: Uzman mantosu yaklaşımı ile yapılan çalışmaların sonunda araştırma becerileriniz gelişti mi?

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısı (n=7), uzman mantosu yaklaşımı etkinlikleri sonunda araştırma becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Öğrenci görüşleri deneyim ve grup olma bilinci olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Tablo 7'de ortaya çıkan temalara ve alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Beşinci Soruya Verdikleri İfadelerden Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

<i>Temalar</i>	<i>Alt Temalar</i>	<i>n</i>
Deneyim	Mevcut araştırma becerilerinden yararlanma	2
Grup olma bilinci	Grup içinde sorumluluk üstlenme	5

Araştırmaya katılan öğrencilerin diğer yarısı, araştırma becerilerinin gelişmediğini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak da çalışmalarda mevcut

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

araştırma becerilerinden yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşleri deneyim teması altında açıklanabilir. Öğrenciler ayrıca, grup içinde sorumluluk üstlendiklerini ifade etmişlerdir. Bu görüşlerin de grup olma bilinci teması altında toplandığı söylenebilir. Bu konuda öğrenciler, görüşlerini şu şekilde açıklamışlardır:

K1: *"Ders içinde yaptığımız site açma, sorun araştırma gibi yaptığımız şeyler elbette araştırma yeteneklerimizi geliştirdi."*

K3: *"Evet, her hafta yapmış olduğumuz ya da sunmuş olduğumuz konuları daha fazla geliştirmek istememiz için araştırma yapmamız bunu destekler niteliktedir."*

K5: *"Araştırma konusunda zayıflığımı, üstlendiğimiz sorumluluklar yüzünden tembelliğimi üstümden atmak için ilk adım oldu diyebilirim."*

K8: *"Bunun ile ilgili pek bir ilerleme olmadı çünkü zaten bu konu hakkında eğitim görüyoruz ve bu konu hakkında doğaçlama bir şekilde konuşabilecek yeterli donanıma zaten sahibiz."*

K9: *"... Turist Rehberlerine yönelik sorunlara bakıp nasıl çözüme ulaşabiliriz diye baktım. Bizzat yaşayarak tecrübe ettiğim gördüğüm şeyleri de üstüne katmaya çalıştım."*

K11: *"Drama dersi bitiminde bazı zamanlar gruplara ayırıp bazen de bireysel olarak sorumluluklar yüklenip ders dışında onun üzerinde çalışmalar yapması beklenmektedir. Bu sayede bireyin araştırma ve bilgi edinme konusunda önemli bir gelişme kaydettiği görülür."*

K12: *"Belirli konularda araştırmalar yaptık. Girdiğimiz rolde başarılı olabilmek ve gruba katkıda bulunabilmek için öğrenilmesi gerekenleri araştırarak öğrendik. Fakat bu durumların araştırma becerilerime katkısı olduğunu düşünmüyorum. Genellikle doğaçlama tarzıyla dersi işlediğimiz için ön araştırmadan çok önceki bilgi ve birikimlerimden yararlanarak doğaçlamaya katılmaya çalıştım."*

S6: Uzman mantosu yaklaşımı rehberlik sorunlarına yönelik bilgi edinmenizde etkili oldu mu?

Öğrencilerin çoğunluğu (n=12), yaklaşımın rehberlik sorunlarına yönelik bilgi edinmede etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda öğrenci görüşleri farkındalık, deneyim ve problem çözme yaklaşımı olmak üzere üç tema altında birleştirilmiştir. Tablo 8'de ortaya çıkan temalar ve alt temalar yer almaktadır.

Tablo 8: Öğrencilerin Altıncı Soruya Verdikleri İfadelerden Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

<i>Temalar</i>	<i>Alt Temalar</i>	<i>n</i>
Farkındalık	Farklı sorunların farkına varabilme	6
Deneyim	Mevcut sorunların bilinmesi	2
	Yeni bilgi edinilmemesi	1
Problem çözme yaklaşımı	Sorun çözme odaklı yaklaşım	4
	Farklı çözüm yollarını keşfetme	3
	Sorunların kökenini araştırma	2

Öğrencilerin, yaklaşımı rehberlik sorunlarına yönelik bilgi edinmede etkili bulmalarının yanı sıra, rehberlikle ilgili bildiklerinin dışında farklı sorunların da olduğunu farkına vardıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşler, farkındalık teması altında birleştirilebilir. Mevcut sorunları önceden bildiklerini ve yeni bilgi edinmediklerini ifade eden öğrenci görüşleri de mevcuttur. Bu görüşler, deneyim teması altında açıklanabilir. Son olarak öğrenciler, çalışmalarda sorun çözme odaklı yaklaşımı benimsediklerini, sorunlara yönelik farklı çözüm yollarını keşfettiklerini ve sorunların kökenini araştırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşler, problem çözme yaklaşımı teması altında açıklanabilir. Bu konuda öğrenciler, görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K1: *"Evet etkili oldu. En başlarda tüm sorunları değerlendirmeye çalıştık ve düşündükçe oynadıkça diğer sorunları görmemize de yardımcı oldu. İlk aklımıza gelen sorunlar dışında daha da düşünüp araştırarak çok daha fazla sorunlar olduğunu öğrendik."*

K3: *"Rehberlik öğrencisi olarak rehberlik sorunlarının hepsini olamasa da çoğunu bilmeme rağmen, derste olan tartışmalarda konuştuğumuz konular bilgi edinmemde çok büyük rol oynamıştır."*

K5: *"Var olan sorunların farklı çözümleri hakkında fikir edinmeme yardımcı oldu."*

K9: *"... hem gruptaki diğer arkadaşların getirdiği sorunlar benim kendi grup araştırdığım getirdiğim sorunları birleştirip nasıl bir çözüme kavuşuruz sorusunu kendimize sorarak bir kurum oluşturma yoluna gittik. Bu kuruma vizyon, misyon, hedef, amaç gibi şeyleri de ekledik. Elimizden geldiği kadar çözüm odaklı olmaya çalıştık."*

K11: *"Rehberlerin genel sorunları üzerine kurulu bir ders ortamında gerek bireyin sorunları öğrenme konusunda gerekse sorunları çözüm yolunda önemli bir gelişme olduğunu düşünüyorum. Ders içerisinde sürekli bir çatışma ortamı yaratılarak bunun çözümü konusunda önemli derecede bilgi sahibi olmaya iten bir ders işlenmiştir."*

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

K12: "Rehberlik bölümü öğrencisi olarak zaten hepimiz belirli rehberlik sorunlarıyla ilgili fikre sahiptik. Fakat bu dersle birlikte bu sorunlar üzerine daha çok tartışma ve araştırma fırsatımız oldu. Böylece bu sorunların sebebi ve çözümü hakkında daha çok bilinçlendiğimi düşünüyorum."

K14: "Kısmen oldu. Gayet tabii gelecekteki mesleğimin güçlü ve zayıf yanlarının, avantaj ve dezavantajlarının tümüne hâkim değildim. Fakat birçoğu hakkında fikrim vardı. Derste de üzerine kattığımı düşünüyorum."

S7: Uzman mantosu yaklaşımı farklı fikirlerle ve konularla yüzleşmenizde etkili bir yol muydu?

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu (n=12), uzman mantosu yaklaşımının farklı fikirlerle ve konularla yüzleşmede etkili bir yol olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenci görüşleri birey-grup ilişkileri, farkındalık, problem çözme yaklaşımı, kişisel gelişim, düşünce özgürlüğü ve eleştirel düşünme olmak üzere altı tema altında toplanmıştır. Ortaya çıkan temalara ve alt temalara Tablo 9'da yer verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Yedinci Soruya Verdikleri İfadelerden Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

<i>Temalar</i>	<i>Alt Temalar</i>	<i>n</i>
Birey-grup ilişkileri	Farklı fikirlere saygı duyma	3
Farkındalık	Öz-farkındalık	3
	Farklı bakış açılarıyla bakma	5
Problem çözme yaklaşımı	Farklı fikirlerle çözüme ulaşma	3
Kişisel gelişim	Farklı fikirlerle ufkun zenginleşmesi	3
Düşünce özgürlüğü	Fikirlerimizi özgürce ifade edilebilmesi	3
Eleştirel düşünme	Farklı fikirleri sorgulama	2

Bu doğrultuda, öğrenciler, farklı fikirlere saygı duyma bilincinin yerleştiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşlerin, birey grup ilişkileri teması altında toplandığı söylenebilir. Öğrenciler, kendi durumlarının farkına vardıklarını ve farklı bakış açılarıyla bakmayı öğrendiklerini söylemişlerdir. Bu görüşler, farkındalık teması altında açıklanabilir. Öğrenciler ayrıca, farklı fikirlerin çözüme ulaşmada katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu görüşler, problem çözme yaklaşımı teması altında birleştirilebilir. Öğrencilerin, farklı fikirlerin bireyin ufkunu zenginleştirdiği konusundaki görüşleri kişisel gelişim teması ile açıklanabilir. Öğrenciler, fikirlerini özgürce ifade edilebildiği bir ortamın yaratıldığını da ifade etmişlerdir. Bu

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özöğül

görüşler, düşünce özgürlüğü teması altında açıklanabilir. Son olarak, öğrenciler, farklı fikirleri sorguladıklarını belirtmişlerdir. Bu da eleştirel düşünme teması altında ele alınabilir. Bu konuda öğrenciler, görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K1: *"Kesinlikle evet. Sürekli farklı gruplar olduk ve sürekli herkesin bir fikri vardı kendi grubumuz dışında diğer grupların oynadığı oyunlardan da fikir aldık ve oynanan oyunlar aslında turist rehberliği öğrencileri olarak bizleri doğrudan etkiliyordu..."*

K3: *"Evet, benim bilgim tek doğrudur mantığı yanlıştır farklı fikirler ve düşünceler her zaman ufkunuzu açmaktadır. Bundan sebep derste grup olduğumuzda herkesin konuşması ve fikrini sunmasından yana olmuştum. Uzman mantosu yaklaşımı hepimize bu mantığı kattığından dolayı etkili bir yoldur."*

K5: *"Farklı fikirlerin öne rahatça sürülüp tartışılabileceği nadir yerlerden biri olduğu için, normal hayatımızdan daha kolay fikirlere ulaşmamıza ve sunmamıza yardımcı oldu."*

K7: *"Her yeni farklı fikir, her yeni farklı perspektif emin olun çözüme giden yolda çok farklı meşale yakıyor. O yüzden doğru bildiğimiz yanlışların da olabileceğini unutmamak en güzeli. Ve bu çalışmaların da benim gibi dediğim dedik birine bu konuda çok şey kattığını söyleyebilirim."*

K8: *"Evet etkili bir yoldu çünkü bir soruna daha bir olaya bir açıdan değil de birçok açıdan bakmayı gösterdi daha doğrusu bakış açılarını nasıl değiştirebileceğimizi nasıl farklı şekillerde kullanacağımızı ve bu doğrultuda neler yapabileceğimizi gösterdi."*

K9: *"... Onların getirdiği fikirleri ilk başta kendi içinde sorgulayıp katılıp katılmadığını ilk kendine açıklıyorsun. Akıl süzgecinden geçirip ya katılıyorsun veya katılmıyorsun. Ama yine de farklı fikirlerle yüzleşiyorsunuz. Bu açıdan dramanın kesinlikle faydası var."*

K12: *"Elbette ki etkili bir yoldu. Benim düşüncemden çok farklı düşüncelere sahip arkadaşlarımla birlikte çalıştım ve birbirimizin farklı düşüncelerine saygı gösterdik. ... Bu fikirler sürekli değişen konular üzerinde olduğu için farklı konuların da olabildiğini, sabit bir konu etrafında tartışılmadığını, bir konunun diğer bir konuya basamak olduğunu gördüm."*

S8: Derslerde neler hissettiniz (zorlanma, keyif, üzüntü, vb. duygular)?

Öğrencilerin derslerde yaşadıkları duygu durumlarına ilişkin görüşleri derse yönelik olumlu düşünceler, derse yönelik olumsuz düşünceler, kaygı, kişisel gelişim, grup olma bilinci, lider rolü ve duygusal

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

tepkiler olmak üzere yedi tema altında birleştirilmiştir. Ortaya çıkan temalar ve alt temalar Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10: Öğrencilerin Sekizinci Soruya Verdikleri İfadelerden Ortaya Çıkan Temalar ve Alt Temalar

<i>Temalar</i>	<i>Alt Temalar</i>	<i>n</i>
Derse yönelik olumlu düşünceler	Eğlenceli bir ders	12
	Keyifli bir ders	10
	Ders gününü ipe çekme	3
	Faydalı bir ders	10
Derse yönelik olumsuz düşünceler	Çalışmaktan sıkılma	2
	Aynı konudan sıkılma	2
Kaygı	Çekingenlik	1
	Adapte olmakta zorlanma	1
	Roldeyken tedirginlik yaşama	2
	Bilgisizlik nedeniyle gerginlik yaşama	2
	Takım olamama kaygısı	3
	İşin hakkını verememe kaygısı	
	Üretimde zorlanma	1
	Üretememe sonucu üzüntü	1
Kişisel gelişim	Çekingenliğin aşılması	1
	Aktif hissetme	3
	Çabalama	7
	Araştırma	3
	Kendini ifade etmede özgür hissetme	6
	Kendini geliştirme	1
Grup olma bilinci	Grup içinde rahat hissetme	6
	Grupla çalışmanın verdiği keyif	9
	Bireysel çalışmalarda zorlanma	4
Lider rolü	Liderin role girmesinden dolayı yaşanan gerginlik	1
Duygusal tepkiler	Duygu durumunun sürekli değişmesi	2
	Her canlandırmada farklı hissetme	2

Öğrenciler, drama derslerinin eğlenceli ve keyifli olduğunu, ders gününü ipe çektiklerini, birçok zorunlu ve seçmeli dersten daha faydalı bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşler, derse yönelik olumlu düşünceler teması altında toplanabilir. Bununla birlikte, öğrencilerin, kurum için çok çalışmaktan sıkıldıkları, her hafta farklı konuların ele alınması gerektiği konusundaki görüşleri ise derse yönelik olumsuz düşünceler teması altında ele alınabilir. Öğrenciler, zaman zaman

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

çekingen davranış sergilediklerini, adapte olmakta zorlandıklarını, roldeyken tedirginlik yaşadıklarını ve girilen rol hakkındaki bilgisizlik nedeniyle gerginlik yaşadıklarını, takım olamama ve takım ruhunu yakalayamama kaygısı yaşadıklarını, yapılan işin hakkını verememe kaygısı taşıdıklarını, zaman zaman fikir üretmede zorlandıklarını ve üretememe sonucu üzüntü yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu görüşler, kaygı teması altında toplanabilir. Öğrenciler, bu ders ile çekingenliklerini aştıklarını, zihinsel ve fiziksel olarak aktif hissettiklerini, çalışmalarda ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştıklarını, dersten sonra araştırma yaptıklarını, kendilerini ifade etmede özgür hissettiklerini ve kendilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu görüşler, kişisel gelişim teması altında açıklanabilir. Öğrenciler ayrıca, grubun birbirini tanımamasının rahat hissettirdiğini ve grupta çalışmanın verdiği keyif nedeniyle bireysel çalışmalarda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu görüşler, grup olma bilinci teması altında ele alınabilir.

Öğrencilerin üzerinde durduğu diğer bir konu liderin çalışmalara dâhil olmasıdır. Lider rolü teması altında toplanan görüşlere göre öğrenciler, liderin role girmesinden dolayı gerginlik yaşadıklarını belirtmişlerdir. Son olarak, öğrenciler, ders sürecinde duygu durumlarının sürekli değiştiğini ve farklı canlandırmalarda farklı hisleri hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu görüşler, duygusal tepkiler teması altında açıklanabilir. Bu konuda öğrenciler, görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K1: *"Ben çok keyif aldım. İlk dersler biraz çekingen davrandım ancak sayenizde bunu aştığımı düşünüyorum..."*

K3: *"Şunu kesin olarak söyleyebilirim başından sonuna kadar sıkılmadığım ve ders süreci boyunca kendimi zihinsel ve fiziksel olarak orada aktif bir şekilde hissettiğim sayılı derslerden biridir drama. Tabii belirli zamanlarda yenilikçi, marjinal fikir üretmek için kendimi zorladığım ve bazı zamanlar üretemediğim için hafif üzüntüde var ama kesinlikle sevilmesi gereken ve alınması gereken bir ders olarak da söyleyebilirim."*

K4: *"Drama dersleri zevkliydi fakat diğer arkadaşlarımın zorla bu işi yapıyor muş hissi vermesi beni rahatsız etti. Öğretmenimizin kendine rol olarak aldığı kişi, gerçekteki güç mesafesi gibi oyunda da güç mesafesi yüksek ve statü olarak bizden yüksekte olduğundan bize yine bir öğretmenmiş gibi davranabilmesini sağladı..."*

K5: *"Zorlanma hissettim, başta kendim olmak üzere grup olamama, takım ruhunu yakalayamama, yapılan işin hakkını verememe kaygısı taşıdığım sık sık oldu. Herkes içinden geldiği kadar katkıda bulundu, ancak hepsinden öte keyifli bir dersti."*

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

K9: "... Ama beni en rahatsız eden şey şuydu ki hocamızın role bürünüp farklı bir kimliğin içine girmesi beni gerdi. Aslında tanıdığınız kişinin sanki bambaşka biri olması biraz kabul edilmesi zor durum gibi geliyor. Derste de biz de role girince iyice kasılıyoruz..."

K11: "... Genel anlamda drama dersinin birçok zorunlu derslerin aksine daha faydalı ve başarılı olduğunu düşünüyorum. Naçizane tavsiyem ise her hafta ele alınan konuların farklı sorunlar veya fikirler üzerinde olmasıyla hem farklı düşünceler üretmede hem de ilgi çekici hale getirmede önemli bir katkı sağlanır."

K12: "Uzman mantosu yaklaşımı kendimi daha rahat ifade ederek, kendimi daha özgür hissetmemi sağladı. ... benim birçok konuda gelişmeye yardımcı olduğu için bu dersi seçtiğim için mutlu olduğumu söyleyebilirim."

K13: "Birçok hissi farklı ve aynı günlerde hissettiğimi söyleyebilirim... mutlu, mutsuz, üzgün, eğlenmiş, emin, şüpheli, rahatsız olmuş, enerjik, keyifli, sıkılmış, ilgili, memnun, iddialı ve özellikle aydınlanmak gibi hisleri yaşadım."

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ders kapsamında Dorothy Heathcote'un geliştirmiş olduğu uzman mantosu yaklaşımı ele alınmıştır. Bu yaklaşım ile Turizm Rehberliği Programı öğrencileri turist rehberlerinin var olan sorunlarının çözümüne yönelik kurgusal bir kurum oluşturmuşlardır. Öğrenciler bu süreçte, sorunların neler olduğunu bir uzman gibi farklı rollere girerek tartışmış, öğrencilerin meslekleri ile ilişkili olarak var olan sorunların çözümünde karar almaları sağlanmıştır. Öğrenciler, karar alma aşamasında sorumluluk almış ve görevlerini yerine getirmişlerdir. Ders sürecinde kurumda çalışan birer uzman gibi gerekli görevlerin yerine getirilmesine odaklanılmış ve gerçek yaşamdaki turist rehberliği sorunlarının tartışılarak, üstlenilmesi gereken sorumluluklar çerçevesinde; empati kurabilme, problem çözebilme, çatışmaları yönetebilme, zamanı iyi kullanabilme, hızlı düşünebilme, takımla çalışabilme ve araştırma yapabilme gibi becerilerin gelişimine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Gerek öğrencilerin görüşleri, gerekse araştırmacının gözlemleri, uzman mantosu yaklaşımı ile işlenen dersin amacına ulaştığını göstermiştir.

Turizm Rehberliği Programı'nda okuyan öğrencilerin uzman mantosu yaklaşımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırma kapsamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

- Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı uzman mantosu yaklaşımının ele alınan konularla ilgili bilgi edinmede etki bir yol olduğu konusunda hem fikirdir. Öğrenci görüşleri değerlendirildiğinde, uzman mantosu yaklaşımı ile deneyimleyerek, başka bir ifade ile yaşayarak öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Yapılan etkinlikler sonunda öğrencilerin eleştirel düşünebildikleri, iş birliğine dayalı öğrenme sürecine girdikleri, mesleki bilgilerini ve kendilerini geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse çoğunluğu (n=10), yaklaşımın problem çözme becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda, problemleri çözme aşamasında eleştirel ve hızlı düşünebildikleri ve yaratıcı fikirler ürettikleri ortaya çıkmıştır.
- Öğrencilerin çoğunluğu (n=12), uzman mantosu yaklaşımı etkinlikleri sonunda takımla çalışabilme becerilerinin geliştiğini belirtmiştir. Bu kapsamda, öğrencilerin, takım içinde uyum ve iş birliği yarattıkları ve grup bilincine sahip oldukları tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin çoğunluğu (n=12), uzman mantosu yaklaşımı etkinliklerinin sonunda çatışma yönetimi becerilerinin geliştiği konusunda görüş bildirmiştir. Ortaya çıkan çatışmaların yapıcı etkisini fark ettikleri, grup olma bilincine sahip olabildikleri, grup ilişkilerini geliştirdikleri ve zaman yönetimi becerisi kazandıkları ortaya çıkmıştır.
- Araştırmada ortaya çıkan diğer bir sonuç, araştırma becerilerinin gelişimi ile ilgilidir. Öğrencilerin bazıları, araştırma becerilerini geliştirirken, bazıları da var olan bilgilerinden ve deneyimlerinden yararlanarak öğrenme sürecine dahil olmuşlardır. Ayrıca, araştırma yapma sürecinde grup olma bilinci kazandıkları söylenebilir.
- Öğrencilerin çoğu (n=12), uzman mantosu yaklaşımının rehberlik sorunlarına yönelik farkındalıklarını artırdığını ifade etmiştir. Gerçekleştirilen etkinliklerde var olan bilgilerinden ve deneyimlerinden yola çıkarak sorunların çözümüne katkı sağlamaya çalışmışlardır. Ayrıca, öğrencilerin, sorunlara yönelik problem çözme odaklı yaklaştıkları tespit edilmiştir.
- Uzman mantosu yaklaşımının farklı fikirlerle ve konularla karşılaşmada etkili bir yol olduğu ortaya çıkmıştır. Farklı fikirlerle karşılaşma aşamasında grup ilişkilerinin geliştiği söylenebilir. Farklı fikirlerin tartışılması aşamasında ise farkındalıklarının arttığı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştiği belirtilebilir. Yine farklı fikirlerden yola çıkarak problem çözme becerilerinin arttığı ifade edilebilir. Bunlara ek olarak, öğrencilerin, farklı fikirlerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığı

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

ve tartışma ortamında düşüncelerini özgürce paylaştıkları sonucuna ulaşılabilir.

- Öğrencilerin, drama derslerini eğlenceli ve keyifli buldukları, gün içinde farklı duygu durumları yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, dersin, birçok zorunlu ve seçmeli dersten daha faydalı bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, derse yönelik olumsuz görüş bildirenler de mevcuttur. Öğrencilerin, kurum için çok çalışmaktan sıkıldıkları ve her hafta farklı konuların ele alınması gerektiği konusundaki görüşleri ise derse yönelik olumsuz düşüncelerini ifade etmektedir. Öğrencilerin ayrıca, zaman zaman çekingen davranış sergiledikleri, adapte olmakta zorlandıkları ve kaygı duydukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin üzerinde durduğu diğer bir konu liderin çalışmalara dâhil olmasıdır. Bazı öğrencilerin liderin rolde olması konusunda tedirginlik yaşadıkları tespit edilmiştir.

Bunlara ek olarak öğrencilerin görüşleri incelendiğinde literatürde yer alan etkinlik / katılım, artan bellek, saklama ve geri çağırma, artan yaratıcılık, analize katılım, öğrenmede çok yönlülüğü tecrübe etme, heyecanlanma, artan özgüven, eğlenme, motive olma, sosyal durumlarda öğrenme, farklı bakış açılarına görme, gözlemlenme ve yapma, gücün ve rol özgürlüğünün yaşanması, bağımsız düşünme, öğrenme keyfi, duygusal gelişme, problem çözme, değişen tutumlar, başkalarıyla çalışabilme yeteneği, düşünceleri etkili bir şekilde başkalarına aktarma becerisi, öz-disiplin, duygu ve düşüncenin bütünlüğü ile çalışma gibi drama kazanımlarına ulaşıldığı söylenebilir. Bununla birlikte, öğrencilerin, kurum için çok çalışmaktan sıkıldıkları, her hafta farklı konuların ele alınması gerektiği konusundaki görüşlerini içeren derse yönelik olumsuz düşünceleri; öğrencilerin, zaman zaman çekingen davranış sergilediklerini, adapte olmakta zorlandıklarını, ders sürecinde tedirginlik ve kaygı yaşadıklarını belirten görüşleri ise literatürden farklılaşmaktadır.

Tüm bu sonuçlardan hareketle, şu öneriler sunulabilir:

- Araştırmanın literatürde örneği olmaması ve keşifsel bir nitelik taşıması sebebiyle farklı veri toplama araçlarından yararlanılarak verilerin zenginleştirilmesi gerekmektedir.
- Turizm Fakültelerinde verilen derslerin işlenişinde drama yönteminden ve uzman mantosu yaklaşımından yararlanılabilir. Böylece, öğrencilerin, mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanabilir.
- Turizm sektörünün farklı sorunlarına yönelik uzman mantosu yaklaşımından yararlanılabilir.

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

- Drama yönteminin uygulanabileceği derslerde farklı drama tekniklerinden yararlanılabilir.
- Turizm eğitimde Dorothy Heathcote'un öne sürmüş olduğu "İnsanları Keşfetmek İçin Drama / Karmaşa İçindeki İnsan", "Komisyon Çalışması", "Rolün Yuvarlanması" gibi diğer yaklaşımlardan yararlanılarak ders planları hazırlanabilir.

Bu araştırmanın, uzman mantosu yaklaşımının turizm eğitiminde uygulanabilirliğine ilişkin ilk girişimlerden biri olmasından dolayı alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin mesleki hayatlarıyla bağdaştıracakları konulardan yola çıkılarak yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri sürecinde drama derslerinde uzman mantosu yaklaşımının turizm eğitiminde yararlanılabilecek uygun bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, turizm fakültelerinde verilen derslerde drama yönteminin uygulanmasının hem akademik hem de pratik yararlar sağlayacağı görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaşantılara Dayalı Öğrenme, Yaratıcı Drama ve Süreçsel Drama İlişkileri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 31-39.
- Adıgüzel, Ö. (2010). *Eğitimde Yaratıcı Drama* (1. Baskı). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Armstrong K. E. (2003). Applications of Role-Playing in Tourism Management Teaching: An Evaluation of a Learning Method. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 2(1), 5-16.
- Brennan R. ve Pearce G. (2009). Educational Drama: A Tool for Promoting Marketing Education?. *The International Journal of Management Education*, 8(1), 1-9.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (2007). *Research for education: An introduction to theories and methods*. Boston: Perason Allen & Bacon.
- Broderick A. ve Pearce G. (2001). Indoor Adventure Training: A Dramaturgical Approach to Management Development. *Journal of Organizational Change Management*, 14(3), 239- 252.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (4th Edition). California: SAGE Publications.
- Davis, D. (2010). *Gavin Bolton: Essential Writings*. USA: Trentham Books.

Öğrenciyi Merkeze Almak: Turist Rehberliği Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı

- Eker N. ve Zengin, B. (2016). Turist Rehberliği Eğitiminin Değerlendirilmesi: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerine Bir Uygulama. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 65-74.
- Heathcote, D. (1991). *Collected Writings on Education and Drama*, Liz Johnson and Cecily O'Neill (eds.). Illinois: Northwestern University Press.
- Heathcote, D. ve Bolton, G. (1995). *Drama for Learning: Dorothy Heathcote's Mantle of the Expert Approach to Education*, Cecily O'Neill (ed.). New Hampshire: Heinemann.
- Lu, C. Y. ve Chen, B. T. (2011). The potential for active online learning in Taiwanese tourism degree programs based on online educational experiences of graduate students. *Journal of teaching in travel & tourism*, 11(3), 271-288.
- McCaslin, N. (2006). *Creative Drama in the Classroom and Beyond* (8th Edition). Boston: Pearson.
- O'Neil, C. ve Lambert A. (1991). *Drama Structures: A Practical Handbook for Teachers*. Portsmouth: Heinemann.
- O'Toole, J., Stinson, M. ve Moore, T. (2009). *Drama and Curriculum: A Giant at the Door*. London: Springer.
- Özen, Z. ve Adıgüzel, Ö. (2017). Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(1): 1-28.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods* (3rd Edition). California: SAGE Publications.
- Pearce G. ve Hardiman N. (2012). Teaching Undergraduate Marketing Students Using 'Hot Seating Through Puppetry': An Exploratory Study. *Innovations in Education and Teaching International*, 49(4), 437-447.
- Pearce G. (2003). How University Students Studying Marketing Learn from Educational Drama. *NJ Drama Australia Journal*, 27(1), 69-80.
- Pearce G. (2006). University Student Perceptions of the Difference between Educational Drama and Other Types of Educational Experiences. *Marketing Education Review*, 16(2), 23-35.
- San, İ. (1996). "Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama". *Yeni Türkiye Dergisi*, 2(7), 148-160.
- Sekaran, U. (2003). *Research Methods for Business: A Skill Building Approach* (4th Edition). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Swale J. (2009). *Drama Games for Classrooms and Workshops*. London: Nick Hern Books.
- Toivanena, T., Komulainen K. ve Ruismäkia H. (2011). Drama Education and Improvisation as A Resource of Teacher Student's Creativity. *International Conference on Education and Educational*

Hakan Sezerel ve Tuğçe Özoğul

- Psychology (ICEEPSY 2010), *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 12, 60-69.
- Üstündağ, T. (1997). The Advantages of Using Drama as A Method of Education in Elementary Schools, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 89-94.
- Wagner, B. J. (1999). *Dorothy Heathcote Drama as A Learning Medium*. New Hampshire: Heinemann.
- Westrup U. ve Planander A. (2013). Role-play as A Pedagogical Method to Prepare Students for Practice: The Students' Voice. *Högre utbildning*, 3(3), 199-210.
- Yenipınar, U. ve Zorkirişci, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 111-136.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

